

სადოქტორო პროგრამა

სოციალური, პოლიტიკური და კულტურული ფსიქოლოგია.

ხელმძღვანელები: შალვა აბზიანიძე
თსუ ასოცირებული პროფესორი

ალან ლამბერტი
ასოცირებული პროფესორი, ჯორჯ ვოშინგტონის უნივერსიტეტი. სენტ ლუისი. აშშ.

სოციალური, პოლიტიკური და კულტურული ფსიქოლოგია

პროგრამა შედგება სამი შესაბამისი მოდულისაგან (აღწერა იხილეთ ქვევით) რომელთაც აქვთ ერთი საერთო კურიკულუმი

1. სადოქტორო პროგრამის მოდულების სახელწოდება

სოციალური ფსიქოლოგია. **Social Psychology.**

პოლიტიკური ფსიქოლოგია. **Political Psychology.**

კულტურული ფსიქოლოგია. **Cultural Psychology.**

2. მისანიჭებელი აკადემიური ხარისხი

ფსიქოლოგიის დოქტორი სოციალური ფსიქოლოგია/ პოლიტიკური

ფსიქოლოგია/კულტურული ფსიქოლოგია

PhD in Psychology

3. პროგრამის ხელმძღვანელი: ასოცირებული პროფესორი შალვა აბზიანიძე.

4. პროგრამის საკვალიფიკაციო დახასიათება

მიზანი:

სოციალური, პოლიტიკური და კულტურული ფსიქოლოგიის სადოქტორო პროგრამა მიზნად ისახავს:

- სტუდენტს მისცეს გაღრმავებული ცოდნა ფსიქოლოგიის შესაბამის დარგებში;
- ხელი შეუწყოს დოქტორანტს სადოქტორო დისერტაციის შესრულებასა, დაცვასა და აკადემიური ხარისხის (PhD) მოპოვებაში;
- ხელი შეუწყოს კვლევებს სოციალურ ფსიქოლოგიაში ისეთ თემებზე, როგორებიცაა: სოციალური კოგნიცია და სოციალური მითოლოგია, სოციალური ქცევის დეტერმინანტები, სოციალური აქტივობის კულტურული კონტექსტი; პოლიტიკურ ფსიქოლოგიაში ისეთ თემებზე, როგორებიცაა: პოლიტიკური კოგნიცია და პოლიტიკური მითოლოგია, პოლიტიკური იდეოლოგიების ფსიქოლოგიური საფუძვლები, პოლიტიკური ქცევის დეტერმინანტები, პოლიტიკური აქტივობის კულტურული კონტექსტი; კულტურულ ფსიქოლოგიაში ისეთ თემებზე, როგორებიცაა: ქართული კულტურის ფსიქოლოგიური მახასიათებლები, განწობა - ფსიქოლოგია, კულტურა, ინტერპერსონალური და ინტერჯგუფური კულტურული კონტექსტი (თემების უფრო დაწვრილებითი დახასიათება იხილეთ ქვემოთ)
- სტუდენტი მოამზადოს უმაღლეს სასწავლებელში აკადემიური მოღვაწეობისათვის.

შედეგი:

პროგრამით გათვალისწინებული სასწავლო და სამეცნიერო კომპონენტების სრული კურსის გავლის და სადოქტორო დისერტაციის დაცვის შემდეგ დოქტორს ექნება არჩეულ დარგში ღრმა თეორიული ცოდნა, კვლევის მეთოდებისა და სტატისტიკური ანალიზის გამოყენების

უნარ-ჩვევები და უმაღლეს სკოლასა და სხვა შესაბამის ორგანიზაციებში მუშაობის კომპეტენცია. სოციალური, პოლიტიკური და კულტურული ფსიქოლოგიის სადოქტორო პროგრამის დასრულების შემდეგ კურსდამთავრებულს ექნება შემდეგი კომპეტენციები:

ა) ცოდნა და გაცნობიერება სოციალური, პოლიტიკური და კულტურული ფსიქოლოგიის ღრმა ცოდნა, ამ და მომიჯნავე სფეროებში არსებული უახლესი მიღწევების ცოდნა, კვლევის მეთოდების ღრმა ცოდნა; იმის გაცნობიერება, რომ საჭიროა მიღებული ცოდნის მუდმივი განახლება;

ბ) ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების უნარი - შეეძლება კვლევის დამოუკიდებლად დაგეგმვა, განხორციელება და ზედამხედველობა; კვლევითი და ანალიტიკური მეთოდებისა და მიდგომების შემუშავება, რომლებიც ახალი ცოდნის შექმნაზეა ორიენტირებული და აისახება საერთაშორისო რეფერირებად პუბლიკაციებში; კვლევის შედეგების კონფერენციებსა და სემინარებზე წარმოდგენა, მათ შორის, უცხოურ ენაზე;

გ) დასკვნის უნარი - სოციალურ, პოლიტიკურ და კულტურულ ფსიქოლოგიაში, აგრეთვე მომიჯნავე დარგებში ახალი, რთული და წინააღმდეგობრივი იდეებისა და მიდგომების კრიტიკული ანალიზი, სინთეზი და შეფასება, პრობლემის გადაჭრისათვის სწორი და ეფექტური გადაწყვეტილების დამოუკიდებლად მიღება;

დ) კომუნიკაციის უნარი - კოლეგებთან პროფესიული კომუნიკაცია, მათ შორის საერთაშორისო სამეცნიერო საზოგადოებასთან პროფესიული კომუნიკაცია უცხოურ ენაზე; არასპეციალისტებთან (მაგალითად, ჟურნალისტებთან, ადგილობრივ თვითმმართველობასთან და სხვ.) კომუნიკაცია პროფესიულ საკითხებზე მათთვის გასაგებ ენაზე;

ე) სწავლის უნარი - სოციალურ, პოლიტიკურ და კულტურულ ფსიქოლოგიაში და მომიჯნავე დარგებში ცოდნის და უნარების მუდმივი განახლების გაცნობიერება და პროფესიული განვითარება; უახლეს მიღწევებზე დამყარებული ცოდნის მუდმივი შექმნა სათანადო პუბლიკაციების გაცნობის გზით;

ვ) ღირებულებები - პროფესიული ეთიკური ნორმების დაცვა, კვლევის მონაცემების შეგროვების, დამუშავებისა და ინტერპრეტაციის საერთაშორისოდ მიღებული ნორმების დაცვა, მონაწილეებისაგან ინფორმირებული თანხმობის მიღება. ტოლერანტობა მრავალფეროვნებისა და განსხვავებულობისადმი როგორც ადამიანებში, ისე შეხედულებებში, მონაწილეობა ახალი ღირებულებების ფორმირებაში.

დასაქმების სფეროები:

კურსდამთავრებულს, რომლებმაც გაიარეს სოციალური, პოლიტიკური და კულტურული ფსიქოლოგიის სადოქტორო პროგრამა, შესაძლებლობა ექნებათ გააგრძელონ საქმიანობა სასწავლო და სამეცნიერო დაწესებულებებში, კვლევითი და პედაგოგიური საქმიანობის პერსპექტივით, ასევე იმუშაონ სხვა და სხვა სახელმწიფო ორგანოებში, ანალიტიკურ ცენტრებში, პოლიტიკური პარტიების აპარატებში, მასმედიაში, არასამთავრობო ორგანიზაციებში და ყველგან სადაც ხდება სოციალური, პოლიტიკური, ეთნო-კულტურული ინფორმაციის შეგროვება, პროცესების ანალიზი და შესაბამისი გადაწყვეტილებების მიღება და მნიშვნელოვანია პიროვნული, სოციალური, პოლიტიკური და კულტურული ფაქტორების გათვალისწინება.

5. პროგრამაზე მიღების წინაპირობები

სოციალური, პოლიტიკური და კულტურული ფსიქოლოგიის სადოქტორო პროგრამის გავლის მსურველს დამთავრებული უნდა ჰქონდეს ფსიქოლოგიის სამაგისტრო პროგრამა ან იყოს 5 წლიანი სწავლების დიპლომირებული ფსიქოლოგი და დააკმაყოფილოს დოქტურანტურაში ჩარიცხვის წესები.

6. სასაწავლო კომპონენტი

უშუალოდ სადოქტორო თემასთან დაკავშირებული ლიტერატურის გარდა (რომელიც განისაზღვრება ინდივიდუალურად, თემატიკიდან გამომდინარე), დოქტორანტმა უნდა შეისწავლოს მოდულით განსაზღვრული ფსიქოლოგიის დარგის აქტუალურ თემებთან დაკავშირებული ლიტერატურა და ჯგუფურ დისკუსიებში მონაწილეობისა და წერილობითი რეფერატების გზით მოახდინოს მასალის ანალიზის, მსჯელობის და გადმოცემის, ასევე რეალური სიტუაციების და მოვლენების მეცნიერული ანალიზის და პრობლემის შესაძლო გადაწყვეტის გზების დემონსტრირება.

სასაწავლო კომპონენტი შეადგენს 40 კრედიტს. აქედან 25 სავალდებულო კრედიტი:

5 კრედიტი საუნივერსიტეტო სავალდებულო კურსისათვის: სწავლების მეთოდები,

პროფესორის ასისტენტობა 5 კრედიტი

სემინარი 15 კრედიტი

ხოლო, 15 კრედიტი განაწილდება:

პროფესორის ასისტენტობა 5 კრედიტი და

არჩევითი კურსები 10 კრედიტი.

7. კვლევითი კომპონენტი

დღეისათვის შემოთავაზებულია პროგრამის კვლევითი კომპონენტის ზოგადი თემატიკა მოდულების შესაბამისად. ამასთან, კონკრეტული თემების დასახელება სცილდება მოცემული პროგრამის ფარგლებს და დადგინდება ინდივიდუალურად.

კვლევითი თემატიკა სოციალურ ფსიქოლოგიაში

- **სოციალური კოგნიცია და სოციალური მითოლოგია**

ყურადღება გამახვილდება და კვლევის საგანი იქნება ისეთი შედარებით ახლად აღმოჩენილი ფსიქოლოგიური ფენომენები როგორცაა: კოლექტიური მეხსიერება და ჯგუფური აზროვნება, მათი გავლენა სოციალური მითოლოგიის ფორმირებაზე და პირიქით, სოციალური მითოლოგიის გავლენა ზემოთ აღნიშნულ ფსიქოლოგიურ ფენომენებზე. კერძოდ, კვლევების საგანი იქნება სოციალური ცნობიერების მითოლოგიზაციის პროცესი, მასზე მომქმედი პიროვნული და ჯგუფური ფაქტორები. სოციალური მითების ჩამოყალიბებისა და შეცვლის პროცესი. მითებისა და ფსიქოლოგიის ტრადიციული ცნებების - ღირებულებები, სოციალური განწყობა, სტერეოტიპები, ნორმები და ა.შ. ურთიერთმიმართება. მითების სტრუქტურული და დინამიური მახასიათებლები.

- **სოციალური ქცევის დეტერმინანტები**

ეს მიმართულება უშუალო კავშირშია, კვლევების ზემოთ განხილულ მიმართულებებთან, მაგრამ ამ შემთხვევაში აქცენტი გაკეთდება ქცევის არა შინაარსობრივ კომპონენტებზე, არამედ ფორმალურზე ქცევის მოდელებზე (ძირითადად როკიჩი, ფიშბაინი, აიზენი, უხნაძე და მოწაფეები) და მათ ვალიდობაზე პოლიტიკური ქცევის ასახსნელად.

- **სოციალური აქტივობის კულტურული კონტექსტი**

კვლევითი თემატიკა პოლიტიკურ ფსიქოლოგიაში

- **პოლიტიკური კოგნიცია და პოლიტიკური მითოლოგია**
ყურადღება გამახვილდება და კვლევის საგანი იქნება ისეთი შედარებით ახლად აღმოჩენილი ფსიქოლოგიური ფენომენები როგორცაა: კოლექტიური მეხსიერება და ჯგუფური აზროვნება, მათი გავლენა პოლიტიკური მითოლოგიის ფორმირებაზე და პირიქით, პოლიტიკური მითოლოგიის გავლენა ზემოთ აღნიშნულ ფსიქოლოგიურ ფენომენებზე. კერძოდ, კვლევების საგანი იქნება პოლიტიკური ცნობიერების მითოლოგიზაციის პროცესი, მასზე მომქმედი პიროვნული და ჯგუფური ფაქტორები. პოლიტიკური მითების ჩამოყალიბებისა და შეცვლის პროცესი. მითებისა და ფსიქოლოგიის ტრადიციული ცნებების - ღირებულებები, სოციალური განწყობა, სტერეოტიპები, ნორმები და ა.შ. ურთიერთმიმართება. მითების სტრუქტურული და დინამიური მახასიათებლები. მითების როლი პოლიტიკური მოვლენებისა და ფიგურების აღქმაში, ზოგადი შთაბეჭდილების (იმიჯის) ფორმირებასა და პოლიტიკური ქცევის დეტერმინაციაში.
- **პოლიტიკური იდეოლოგიების ფსიქოლოგიური საფუძვლები**
პოლიტიკურ იდეოლოგიებთან ასოცირდება მთელი რიგი პოლიტიკური ღირებულებები, სტერეოტიპები, როლები, ნორმები, ქცევების სტანდარტები და პიროვნული თავისებურებები. შესაბამისად პოლიტიკური იდეოლოგიები შეიძლება განხილული იქნას არა მხოლოდ “იდეების” დონეზე, არამედ შესაძლებელია მათი კორელატების აღწერა პიროვნების, სიტუაციისა და მცირე ჯგუფების დონეზეც. ამდენად, იდეოლოგიები შეიძლება განხილული იქნას, როგორც პოლიტიკური და ყოველდღიური ქცევების ფსიქოლოგიურ დეტერმინანტები. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ნაციონალიზმს, კონსერვატიზმს და ლიბერალიზმს.
- **პოლიტიკური ქცევის დეტერმინანტები**
ეს მიმართულება უშუალო კავშირშია, კვლევების ზემოთ განხილულ მიმართულებებთან, მაგრამ ამ შემთხვევაში აქცენტი გაკეთდება ქცევის არა შინაარსობრივ კომპონენტებზე, არამედ ფორმალურზე ქცევის მოდელებზე (ძირითადად როკიჩი, ფიშბაინი, აიზენი, უზნაძე და მოწაფეები) და მათ ვალიდობაზე პოლიტიკური ქცევის ასახსნელად.
- **პოლიტიკური აქტივობის კულტურული კონტექსტი**
ძირითადი ყურადღება დაეთმობა კონფლიქტისა და მოლაპარაკებების სტრატეგიების კულტურულ მოდელებს. კონფლიქტის, კონფლიქტური სიტუაციის, და პიროვნული და ჯგუფური “ღირსების” კულტურულ განსაზღვრებებს. შიდა და გარე ჯგუფების (ინგროუპ და ოუტგროუპ) ფენომენების კულტურულ დეტერმინაციას. კონფლიქტის მიმდინარეობის, ეტაპების და ქცევითი გამოვლინებების კულტურულ კონტექსტს.

კვლევითი თემატიკა კულტურულ ფსიქოლოგიაში

- **განწყობა პიროვნება კულტურა**
ძირითადი ყურადღება დაეთმობა განწყობის თეორიაში კულტურის ცნების შემოტანასა და მის მოდიფიცირებას თანამედროვე კულტურული ფსიქოლოგიის მიღწევების შესაბამისად. ეს, თავისთავად აყენებს რიგ ახალ საკითხებს: განწყობის როგორც ფენომენის განხილვას, არა მხოლოდ პიროვნების დონეზე, არამედ ჯგუფური

განწყობის (ჯგუფის როგორც მთლიანის), არსებობის საკითხს და მის მიმართებებს სხვა ისეთ ჯგუფურ ფენომენებთან როგორცაა; ჯგუფური აღქმა, კოლექტიური მეხსიერება, ჯგუფური აზროვნება და ჯგუფური ქცევა. ასეთ მიდგომის პირობებში, ჯგუფური აქტივობის სუბიექტის როლში გამოდის ჯგუფი, როგორც მთლიანობა, ხოლო აქტივობის ობიექტური ფაქტორის როლში კი კულტურა. ყურადღება გამახვილდება ეთნიკურ და სხვა კულტურულ ჯგუფებზე. ცხადია, რომ ამ მიმართულებით მუშაობა მოიცავს ფართო თეორიულ და ემპირიულ კვლევებს.

- **ინტერპერსონალური და ინტერჯგუფური ურთიერთობების კულტურული კონტექსტი**

ძირითადი ყურადღება დაეთმობა ინტერპერსონალური და ინტერჯგუფური კონფლიქტის კულტურულ დეტერმინანტებს და თავისებურებებს. კონფლიქტური სიტუაციის, პიროვნული და ჯგუფური “ღირსების” კულტურულ განსაზღვრებებს. შიდა და გარე (ინგროუპ და ოუტგროუპ) ჯგუფური ფენომენების კულტურულ დეტერმინაციას. კონფლიქტის მიმდინარეობის, ეტაპების და ქცევითი გამოვლინებების კულტურულ კონტექსტს. კონფლიქტის გადაწყვეტისა და მოლაპარაკებების ტრადიციულ მეთოდებსა და ფორმებს. კონფლიქტისა და მოლაპარაკებების სტრატეგიების კულტურულ მოდელებს.

- **ქართული კულტურის ფსიქოლოგიური მახასიათებლები**

გლობალიზაციის პირობებში, ხდება კულტურათა ასიმილაცია, მრავალი კულტურული ჯგუფის თავისებურებების ნიველირება და გაქრობა. ეს განსაკუთრებით ეხებათ მცირე ერებს. სულ მალე გაქრება ამ ერებისთვის დამახასიათებელი მრავალი ისეთი სოციალური და კულტურული თავისებურება, რომლებიც არაა მატერიალური და არაა დაფიქსირებული წერილობით, ან რაიმე სხვა ფორმით. მაგალითად ინტერპერსონალური, ოჯახურ, მეზობლური, მეგობრული, გენდერული, მცირე ჯგუფების ურთიერთობების ფორმები და მათი სხვა კულტურული მახასიათებლები. გლობალიზაციის გავლენით, ცვლილებას განიცდის მთელი კულტურული კონტექსტი, რომელიც, დღეისათვის, მოცემული ჯგუფის სოციალური და ფსიქიკური აქტივობის უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია და რომელიც, უახლოეს ხანებში, სრული გაქრობის საშიშროების წინაშე დგას. აქედან გამომდინარე, კვლევების ამ მიმართულების მიზანია ემპირიულად შეისწავლოს ქართული კულტურის ფსიქოლოგიური მახასიათებლების ფართო წრე და მოახდინოს მათი შედარებითი ანალიზი სხვა კულტურებში შესწავლილ (და ლიტერატურაში ასახულ) ფსიქოლოგიურ მახასიათებლებთან.

8. სამეცნიერო კვლევების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა

კვლევები ჩატარდება თსუ-ს მესამე კორპუსში, მისი აუდიტორიების, ბიბლიოთეკის და ლაბორატორიების გამოყენებით. გამოყენებული იქნება აგრეთვე, თსუ-ს მეორე კორპუსში არსებული სოციალურ მეცნიერებათა ცენტრის ბიბლიოთეკა. სტატისტიკის მოსაპოვებლად, გამოყენებული იქნება სოციალურ კვლევათა ცენტრის შესაძლებლობები. აგრეთვე, გამოვიყენებთ სხვა რესურსებსაც, როგორცაა პროგრამაში ჩართული აკადემიური პერსონალის პროექტები/გრანტები.

9. პროგრამაზე შესაძლებელია 5 დოქტორანტის მიღება

10. პროგრამაში მონაწილე აკადემიური პერსონალის CV (იხ. დანართი)

11. პროგრამის ფინანსური უზრუნველყოფა:

პროგრამის მონაწილე სტუდენტები იხდიან გადასახადს, ასევე, მათ დააფინანსებენ ის ორგანიზაციები, სადაც ამ სტუდენტთა ნაწილი მუშაობს. გარდა ამისა, პროგრამაში ჩართული პროფესორი წინა ჯავახიშვილი ამჟამად ხელმძღვანელობს სამ მიმდინარე პროექტს, რომლებშიც, ჩართულები იქნებიან დოქტორანტები. ხოლო პროგრამის ხელმძღვანელ შალვა აბზიანიძეს წარდგენილი აქვს საპროექტო განაცხადები სხვადასხვა ფონდში, მათი დაფინანსების შემთხვევაში ამ პროექტებში ჩერთვებიან სტუდენტები.